

Innst. S. nr. 144

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

St.prp. nr. 46 (2005-2006)

Innstilling fra næringskomiteen om Norges deltakelse i europeiske romfartsprogrammer

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Nærings- og handelsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til økte bevilgninger for Norges deltakelse i programmene i den europeiske romorganisasjonen ESA (European Space Agency) og for økt norsk kontingent til ESA. De aktuelle økningene ble varslet i St.prp. nr. 1 (2005-2006). Det gis videre en omtale av romvirksomheten.

Romvirksomheten

Norge har lange tradisjoner og mange suksesser å vise til innen romvirksomhet.

Norsk romvirksomhet har hatt fokus på å finne kostnadseffektive løsninger for å dekke offentlige, kommersielle og private brukerbehov. Rombasert infrastruktur er tatt i bruk både innen telekommunikasjon, kringkasting, navigasjon, jordobservasjon og rednings-tjeneste. Norge har også søkt å utnytte sine geografiske fortrinn og kompetanse til å drive ledende forskning på internasjonalt nivå og levere tjenester til andre lands forskere eller satellittoperatører.

Den strategiske betydningen av romvirksomhet er i et globalt perspektiv svært viktig. Det er nødvendig at Europa følger opp med en offensiv satsing for å sikre sin industrielle og forskningsmessige konkurransevne i forhold til både eksisterende og nye romnasjoner. Norge er avhengig av et fungerende internasjonalt samarbeid for å nå de nasjonale mål som settes for romvirksomheten. Det europeiske samarbeidet i ESA er svært viktig for Norge. ESA er en mellomstatlig europeisk organisasjon hvor Norge deltar som fullverdig medlem. Medlemskapet har åpnet helt nye muligheter for

norske miljøer innen forskning, anvendelser og industri. Mulighetene er i ettertid blitt godt utnyttet av de forskjellige aktørene, koordinert av Norsk Romsenter. Resultatene er dokumentert gjennom flere evalueringer.

Romvirksomhet og samfunnsnytte

ESAs programmer gir norsk industri oppdrag der bedriftene kan utvikle spissteknologi. På grunn av regelen om garantert industriretur får norsk industri utviklingsoppdrag i ESA krone for krone (fratrasket administrasjonskostnader) for Norges deltakelse i ESA-programmene.

Norsk Romsenter foretar hvert år en omfattende undersøkelse blant bedriftene som mottar ESA-kontrakter. Disse undersøkelsene viser blant annet at hver krone Norge bidrar med i ESA utløser ytterligere industrikontrakter på 4,30 kroner på det kommersielle markedet. Romindustrien omsatte for 5,4 mrd. kroner i 2004 og hadde en eksportandel på over 80 pst.

Norge har et stort territorium og en spredt bosetting, noe som krever effektive infrastruktur-løsninger for kommunikasjon, navigasjon og informasjonsinnhenting. Satellittbaserte løsninger er ofte mer kostnadseffektive og inneholder flere muligheter enn bakkebaserte alternativer. Miljøovervåking, ressursforvaltning, suverenitetshevdelse, værvarsling, navigasjon, kringkasting, telekommunikasjon og nødvarsling er eksempler på bruksområdene til satellittene. Deltakelsen i ESAs programmer gir ikke bare Norge tilgang til informasjonen satellittene samler inn, men også innflytelse over valg av prosjekter og dermed hvilke data som skal måles. Norge er et av de landene som har størst bruksnytte av satellittene som utvikles i ESA, grunnet vår lave befolkningstetthet, vårt store areal og nordlige beliggenhet.

Romvirksomheten bidrar til attraktive, høyteknologiske arbeidsplasser i distriktene. Samtidig er bruken av satellittbaserte tjenester spesielt nødvendige for

virksomhet i distriktene og nordområdene, inklusiv petroleums- og fiskerivirksomhet.

Rådsmøte på ministernivå, Berlin - 5. og 6. desember 2005

ESAs programmer finansieres ved at medlemslandene deklarerer sine bidrag under hvert program. Dette skjer hovedsakelig på rådsmøter på ministernivå. Disse møtene avholdes vanligvis ca. hvert fjerde år. Det siste ministermøtet ble avholdt i Berlin 5. og 6. desember 2005. Alle programmer Norge har interesser i, ble vedtatt startet opp. Medlemslandene ble videre enige om å justere rammene for vitenskapsprogrammet, for at den europeiske romforskningen skal kunne fortsette å produsere gode resultater. Totalt tegnet medlemslandene seg for nye bidrag på 3,8 mrd. euro til videreføring av eksisterende programmer. Flere nye programmer ble også startet opp, blant annet første fase av det europeiske jordobservasjonssystemet GMES (Global Monitoring for Environment and Security) og et nytt program for å utforske Mars. Til de nye programmene deklarererte medlemslandene bidrag for totalt 1,9 mrd. euro. De samlede deklarasjonene i ESAs programmer under ministermøtet var 5,7 mrd. euro.

Kontingent i ESA

Utgifter til ESAs administrasjon og vitenskapsprogram blir dekket gjennom medlemslandenes innbetaling av årlig obligatorisk kontingent. Medlemslandene skal betale kontingent etter en skala som vedtas med to-tredjedels flertall av medlemslandene. Denne skalaen skal være basert på medlemslandenes gjennomsnittlige netto nasjonalinntekt de tre siste årene før en ny skala vedtas. Kontingenten innbetales i euro. Norske bedrifter skal ha utviklingsoppdrag som tilsvarer det norske bidraget til vitenskapsprogrammet.

I perioden 2003-2005 har Norge betalt kontingent til ESA basert på en andel på 1,70-1,73 pst. av totalbudsjettet. Som en følge av den gode økonomiske utviklingen i Norge i forhold til flere europeiske land de siste årene, er den norske andelen satt til 2,06 pst. av totalbudsjettet de neste tre årene. På ministermøtet i Berlin i desember 2005 ble treårsbudsjettet for vitenskapsprogrammet justert nominelt med 2,5 pst. Administra-

sjonsbudsjettet ble beholdt på det nåværende nominelle nivå.

I St.prp. nr. 1 (2005-2006) ble en forventet økning i Norges kontingent omtalt. Det ble gjort klart at ESAs kontingent ville bli endelig fastsatt ved ministerrådsmøtet i Berlin i desember 2005. Nærings- og handelsdepartementet foreslår, på grunnlag av beslutning på ministerrådsmøtet i Berlin, at bevilgningen til kontingent i ESA for 2006 under kap. 922 post 70 økes med 21,4 mill. kroner fra 87,7 mill. kroner til 109,1 mill. kroner.

Deltakelse i ESAs programmer

ESAs programmer blir i all hovedsak finansiert direkte av medlemslandene. Programmene startes vanligvis opp ca. hvert fjerde år i forbindelse med ministerrådsmøtene i ESA. Medlemslandene tegner seg for et ønsket bidrag til hvert program under ministerrådsmøtet. Bidraget er i utgangspunktet fastsatt i forhold til landets nasjonalinntektsandel på samme måte som for kontingenten, men det er også mulig å delta med mindre andeler. I hvert program får norske aktører utviklingsoppdrag tilsvarende det norske bidraget.

I St.prp. nr. 1 (2005-2006) kap. 922 Romvirksomhet, ble det informert om at vedtakene på ministerrådsmøtet i ESA ville kunne medføre behov for bevilgningsendringer til ESAs programmer. Regjeringen mener at gevinstene for Norge ved deltakelse i disse programmene er så store at det er ønskelig å øke satsingen. Inngåelse av forpliktelser i nye programmer vil ha bevilgningsmessige konsekvenser for 2006 og i de kommende årene. Nærmere omtale av programmene Norge vil delta i er gitt i proposisjonen. Under ministerrådsmøtet deklarererte Norge nye forpliktelser på totalt 122,5 mill. euro for de nærmeste 11 år. Bevilgningsbehovet som følge av framdriften i de ulike programmene vil bli forelagt Stortinget i de årlige budsjettproposisjonene i henhold til gjeldende praksis.

Nærings- og handelsdepartementet foreslår, på grunnlag av beslutning på ministerrådsmøtet i Berlin, at bevilgningen for 2006 til internasjonal romvirksomhet under kap. 922 post 71, hvor ESAs programmer inngår, økes med 2,5 mill. kroner fra 143,8 mill. kroner til 146,3 mill. kroner.

Tabell. Nye norske deklarasjoner til ESAs programmer

Område	Program	Beløp i mill. euro	Periode
Teknologiutvikling og innovasjon	GSTP (General Support Technology Programme)	24,0	2006-2011
	PRODEX (Programme de développement d'expériences scientifique)	8,0	2006-2010
Satellittkommunikasjon	ARTES (Advanced Research in Telecommunications Systems)	30,0	2006-2012
Satellitnavigasjon	GNSS (Global Navigation Satellite System) Support Programme	3,0	2006-2008
	Galileo IOV (In-Orbit Validation)-fasen (primo -06)	6,2	2006-2009
	GNSS Evolution Programme (primo -06)	7,2	2006-2010

Område	Program	Beløp i mill. euro	Periode
Jordobservasjonsprogrammer	GMES (Global Monitoring for Environment and Security)	4,1	2006-2008
	EOEP (Earth Observation Envelope Programme)	30,7	2008-2016
Romstasjon og utforskning av verdensrommet	ISS (International Space Station)	2,4	2006-2008
	ELIPS (European Programme for Life and Physical Sciences and Applications in Space)	1,5	2006-2009
	Aurora Core Programme	0,5	2006-2009
	Aurora ExoMars	1,0	2006-2013
Romtransport	ARTA (Ariane-5 Research and Technology Accompaniment Programme)	1,7	2006-2011
	FLPP (Future Launchers Preparatory Programme)	2,2	2006-2010
Sum		122,5	

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, fra Høyre, Torbjørn Hansen og Petter Løvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Aud Herbjørg Kvalvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn, fra Senterpartiet, Anna Ceselie Brustad, og fra Venstre, Gunn Berit Gjerde, mener at det norske engasjementet i europeiske romfartsprogrammer er viktig, og mener det er fornuftig å øke dette engasjementet ytterligere. Gjennom det norske medlemskapet i ESA gis norske bedrifter muligheter til å delta i forsknings- og utviklingsprogram som det er vanskelig for de fleste land å realisere alene.

Komiteen ser at Norge har spesielt stor nytte av de muligheter som romvirksomhet gir oss, gitt vår geografiske beliggenhet med store havområder, stor marin sektor og klima.

Komiteen viser til at norske forsknings- og teknologimiljøer har vært dyktige til å utnytte de mulighetene som medlemskapet har gitt. Ifølge anslag gjort av Norsk Romsenter får norske bedrifter kommersielle oppdrag for over 4 ganger den summen det offentlige investerer i romvirksomhet. Begrunnelse: I foreliggende merknad er det ifølge NHD uklart om man viser til oppdrag i ESA eller oppdrag på det kommersielle markedet. NHD mener derfor det bør klargjøres at Norsk Romsenters anslag dreier seg om kommersielle oppdrag som kommer i tillegg til oppdrag bedriftene får i ESA. Samtidig er de statlige bevilgningene til ESAs programmer med på å gi norsk industri oppdrag der bedriftene kan utvikle spissteknologi, og muligheten til å være med i viktige teknologiske og industrielle nettverk i Europa.

Komiteen viser videre til at de nasjonale følgeprogrammene er viktige for fullt ut å kunne utnytte det økte norske engasjementet i ESAs romforskningsprogrammer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at de økonomiske rammene for disse nasjonale følgeprogrammene ikke bør reduseres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at de økonomiske rammene for disse nasjonale følgeprogrammene fastsettes i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 1 (2005-2006).

Medlemene i komiteen fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at formålet med statlige løyvingar til romverksemda er å auke den nasjonale verdiskapinga gjennom teknologisk utvikling og forskning. Løyvingane skal mellom anna medverke til at norsk industri oppnår sterke internasjonale posisjonar innan prioriterte områder som telekommunikasjon, satellitnavigasjon, jordobservasjon og bæreraketar. Dette gjev store industrielle ringverkknader. Desse medlemene er tilfredse med at Regjeringa no foreslår å auke løyvingane noko, men vil påpeike at reduksjonen på 15 mill. kroner i underpost 71.4 Internasjonale teknologiprogram som Regjeringa kom med i tilleggsproposisjonen før jul, framleis ligg der. Formålet med den posten er å utløyse auka næringslivsforskning innan spissteknologi gjennom deltaking i internasjonale teknologiprogram. Deltaking i desse programma utløyser eigenfinansiert forskning for eit vesentleg høgare beløp enn det offentlege bidraget og vil medføre auka omsetning og eksport i det kommersielle rommarkedet. Desse medlemene konstaterar at Regjeringas reduksjon på 15 mill. kroner til Internasjonale teknologiprogram i forhold til sentrum-/høgreregjeringa reduserar norsk romindustri sin konkurransevne.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter:			
922		Nærings- og handelsdepartementet:	
	70	Kontingent i ESA, forhøyes med	21 400 000
		fra 87 700 000 til 109 100 000	
	71	Internasjonal romvirksomhet, forhøyes med	2 500 000
		fra 143 800 000 til 146 300 000	

Oslo, i næringskomiteen, den 11. mai 2006

Gunvor Eldegard
fung. leder

Kåre Fostervold
ordfører